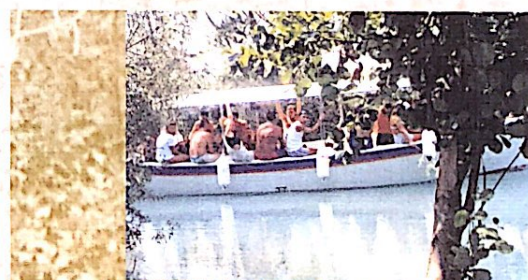
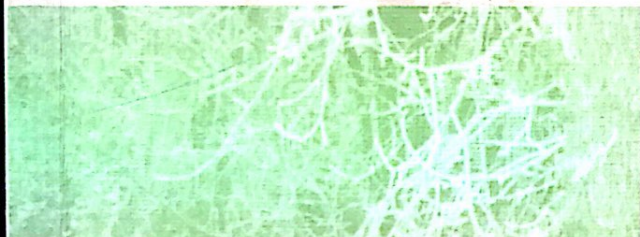

**A gazdasági fejlesztés
és
környezeti tervezés
egyensúlya
a turizmus területén
a vidék Európájában**

GYAKORLATI ÚTMUTATÓ

ECOS OUVERTURE

A gazdasági fejlődés és környezeti tervezés egyensúlya a turizmus területén a vidék Európájában - Gyakorlati útmutató

Athén, 2002. december (angol nyelvű kiadás)

Győr, 2003. augusztus (magyar nyelvű kiadás)

Az első kiadást az EDEN partnerek nyomán elkészítette:

PRISMA - Fejlesztési Kutatások Központja

17 Empedocleous Street, GR-116 35 Athens, Greece

tel.: +30 210 7525660, fax: +30 210 7523669

e-mail: prisma@prismanet.gr

A Gyakorlati útmutató az EDEN partnerek által megírt szövegeken alapul.

A Gyakorlati útmutató minden szerkesztési felelősségét Fouli Papageorgiou, Mai Vidali és Stratis Babalikis, a PRISMA munkatársai viselik.

A magyar változatot fordította: Raffai Zoltán

Szerkesztette: Szörényiné dr. Kukorelli Irén

Technikai szerkesztők: Ponácz György Márk és Szabó Mónika

Nyomdai munkák: "Infoart Média" Bt. b.a.

ISBN: 960-87327-6-X

Az EDEN projekt partnerei:

Preveza Megyei Hatóság - Mr Fixos Nassis,
Programozási Osztály, igazgató (projekt menedzser)
8 Spiliadou St. 48 100, Preveza, Görögország
tel.: +30 2682 22093, fax: +30 2682 22202
e-mail: na-pr-pr@otenet.gr

Vasterbotten Megyei Közigazgatási Hivatal - Isabella Forsgren
(regionális projekt menedzser)
S-901 86 Umea, Svédország
tel.: +46 90 10 7387, fax: +46 90 10 8296
e-mail: isabella.forsgren@ac.lst.se

Maramures Megyei Tanács - Radu Big, CDIMM Maramures
Alapítvány (regionális projekt menedzser)
#9/16, Traian St, 4800 Baia Mare, Románia
tel.: +40 62 2248 70, fax: +40 62 22 24 09
e-mail: radu@cdimm.org

Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat - Szörényiné dr.
Kukorelli Irén, MTA RKK NYUTI (regionális projekt menedzser)
Liszt F.u.10, 9022 Győr, Magyarország
tel.: +3696 516 571, fax: +3696 516 579
e-mail: sziren@edo.rkk.hu

PRISMA Fejlesztési Kutatások Központja - Dr Fouli
Papageorgiou, ügyvezető igazgató (projekt koordinátor)
17 Empedocleous Street, 116 35 Athens, Görögország
tel.: +30 210 7525660, fax: +30 210 7523669
e-mail: foulipapageorgiou@prismanet.gr

TARTALOMJEGYZÉK

1. FEJEZET BEVEZETÉS

- 1.1 A projekt összefoglalása1
- 1.2 Módszertan2
- 1.3 Miről szól a Gyakorlati útmutató?4

2. FEJEZET - SVÉDORSZÁG

- 2.1 A kísérleti régiók vizsgálata5
 - 2.1.1 Földrajzi jellemzők5
 - 2.1.2 Társadalmi-gazdasági jellemzők5
 - 2.1.3 Földhasználat7
 - 2.1.4 Turizmus: a fejlődés állapota és típusa ..7

- 2.1.5 A tervezési rendszer: a keretek és helyi szinten történő alkalmazásuk8
- 2.1.6 SWOT elemzés8

- 2.2 Konfliktus elemzés12
 - 2.2.1 Az érintettek12
 - 2.2.2 A konfliktushelyzet meghatározása és megjelenési formája12
 - 2.2.3 A tervezési rendszer szerepe a konfliktusban12

- 2.3 A részvételi folyamat13
 - 2.3.1 A Helyi Konzultációs Bizottság célkitűzései13
 - 2.3.2 A Helyi Konzultációs Bizottság kialakítása13
 - 2.3.3 A Helyi Konzultációs Bizottság funkciói14
 - 2.3.4 Eredmények14

- 2.4 A fenntartható fejlődés forgatókönyvei15
 - 2.4.1 A jövőkép15
 - 2.4.2 A fenntartható fejlődés forgatókönyvei15
 - 2.4.3 Összefoglalás18

3. FEJEZET - GÖRÖGORSZÁG

- 3.1 A kísérleti régiók vizsgálata19
 - 3.1.1 A kísérleti régió fő jellemzőinek bemutatása19
 - 3.1.2 Társadalmi-gazdasági jellemzők19
 - 3.1.3 Földhasználat20
 - 3.1.4 Turizmus: a fejlődés állapota és típusa20
 - 3.1.5 A tervezési rendszer: a keretek és helyi szinten történő alkalmazásuk21
 - 3.1.6 SWOT elemzés21

- 3.2 Konfliktus elemzés24
 - 3.2.1 Az érintettek24
 - 3.2.2 A konfliktushelyzet meghatározása és megjelenési formája24
 - 3.2.3 A tervezési rendszer szerepe a konfliktusban25

- 3.3 A részvételi folyamat26
 - 3.3.1 A Helyi Konzultációs Bizottság célkitűzései26
 - 3.3.2 A részvételi folyamat kialakítása26
 - 3.3.3 A Helyi Konzultációs Bizottság funkciói27
 - 3.3.4 Eredmények28

- 3.4 A fenntartható fejlődés forgatókönyvei28
 - 3.4.1 A jövőkép28
 - 3.4.2 A fejlődés forgatókönyvei29
 - 3.4.3 Összefoglalás33

4. FEJEZET - MAGYARORSZÁG

- 4.1 A kísérleti régiók vizsgálata34
 - 4.1.1 Földrajzi jellemzők34
 - 4.1.2 Társadalmi-gazdasági jellemzők35
 - 4.1.3 Földhasználat35
 - 4.1.4 Turizmus: a fejlődés állapota és típusa36
 - 4.1.5 A tervezési rendszer: a keretek és helyi szinten történő alkalmazásuk36
 - 4.1.6 SWOT elemzés36

- 4.2 Konfliktus elemzés38
 - 4.2.1 Az érintettek38
 - 4.2.2 A konfliktushelyzet meghatározása és megjelenési formája38
 - 4.2.3 A tervezési rendszer szerepe a konfliktusban39

- 4.3 A részvételi folyamat39
 - 4.3.1 A Helyi Konzultációs Bizottság célkitűzései39
 - 4.3.2 A Helyi Konzultációs Bizottság megalakítása39
 - 4.3.3 A Helyi Konzultációs Bizottság funkciói40
 - 4.3.4 Eredmények41

- 4.4 A fenntartható fejlődés forgatókönyvei41
 - 4.4.1 A jövőkép41
 - 4.4.2 A fenntartható fejlődés forgatókönyvei42
 - 4.4.3 Összefoglalás44

5. FEJEZET - ROMÁNIA

5.1 Kísérleti régiók elemzése	46
5.1.1 Földrajzi jellemzők	46
5.1.2 Társadalmi-gazdasági jellemzők.....	47
5.1.3 Földhasználat.....	47
5.1.4 Turizmus: a fejlődés állapota és típusa	48
5.1.5 A tervezési rendszer: a keretek és helyi szinten történő alkalmazásuk	49
5.1.6 SWOT elemzés	50
5.2 Konfliktus elemzés	51
5.2.1 Az érintettek.....	51
5.2.2 A konfliktushelyzet meghatározása és megjelenési formája ..	51
5.2.3 A tervezési rendszer szerepe a konfliktusban	52
5.3 A részvételi folyamat.....	52
5.3.1 A Helyi Konzultációs Bizottság célkitűzései.....	52
5.3.2 A Helyi Konzultációs Bizottság kialakítása Sapanta és .. Remetea Chioarului területén.....	52
5.3.3 A Helyi Konzultációs Bizottság funkciói	53
5.3.4 Eredmények	54
5.4 A fenntartható fejlődés forgatókönyvei	54
5.4.1 A jövőkép	54
5.4.2 A fenntartható fejlődés forgatókönyvei.....	55
5.4.3 Összefoglalás - szintézis	59

6. FEJEZET ZÁRÓ GONDOLATOK

6.1 Az EDEN projekt végrehajtásának értékelése a kísérleti régiókban	61
6.2 Tanulságok	65
FÜGGELÉK	67
A PROJEKT RÉSZTVEVŐI	68

TÉRKÉPEK JEGYZÉKE

1. Térkép - A hét kísérleti terület a négy résztvevő régióban.....	4
2.1 Térkép - Zéró összegű forgatókönyv halászatra és természeti útvonalakra	15
2.2 Térkép - A halászati tevékenység és a természeti útvonalak fejlesztési javaslatai	16
3.1 Térkép - Parga fejlődésének forgatókönyvei.....	30
3.2 Térkép - Syvota fejlődésének forgatókönyvei	32
4. Térkép - Környezet fejlesztési terv Szigetközben.....	44
5.1 Térkép - SWOT elemzés térképes megjelenítése (Sapanta).....	56
5.2 Térkép - SWOT elemzés térképes megjelenítése (Remetea Chioarului)	58

BEVEZETÉS

1.1 A projekt összefoglalása

Az E.D.E.N. projekt (Balancing Economic Development and Environmental Planning for Tourism in Rural Europe, A gazdasági fejlődés és környezeti tervezés egyensúlya a turizmus területén a vidék Európájában) támogatója az Európai Unió (Regionális Fejlesztési Főigazgatóság - ECOS OUVERTURE), végrehajtói pedig a helyi hatóságok, valamint a közösségi és a magánszektor szervezetei. A projektben négy ország vesz részt: Görögország, Svédország, Románia és Magyarország. A projekt legfontosabb partnerei az alábbiak:

- ☛ Preveza Megyei Hatóság, Görögország - Projekt-támogató
- ☛ Vasterbotten Megyei Közigazgatási Hivatal, Svédország
- ☛ Maramures Megyei Tanács, Románia
- ☛ Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat, Magyarország
- ☛ PRISMA Fejlesztési Kutatások Központja, Görögország - Projekt koordinátor

Lappföldi tavak - a környezet, mint a turizmusfejlesztés életet adó forrása

A projekt innovatív módszerekkel keresett megoldást a földhasználattal kapcsolatos konfliktusokra. A munka alapját az értékelés és a konszenzus-keresés adta és olyan területekre irányult, ahol az idegenforgalom fejlesztése károsítja vagy károsíthatja a környezetet. A módszertan kettős megközelítést alkalmaz. Először, közösségi részvétel útján bevonja az állampolgárokat a helyi és regionális szervekkel a konfliktus megoldása érdekében folytatott megbeszélésekbe. Másodsor, segít az érintetteknek abban, hogy a jövőre vonatkozó forgatókönyveket dolgozzanak ki és értékeljék azokat a fenntartható fejlődés szempontjai szerint.

A projekt csapatát a projekt módszertanának megvalósításában egy európai, a projektben nem érintett országokból való szakértőkből álló háttér csapat segítette. Ez a csapat végezte a projekt eredményeinek külső értékelését is.

Az innovatív projekt-módszertant hét kísérleti régióban alkalmazták, amelyek Epirus, Vasterbotten, Maramures és Győr-Moson-Sopron területén helyezkednek el. Az esettanulmányokban elvégzett legfontosabb tevékenységek az alábbiak voltak:

- ☛ Kutatások és feltáró tanulmány segítségével a konfliktusforrások és az érintettek meghatározása.
- ☛ Helyi Konzultációs Bizottság létrehozása mindegyik kísérleti régióban, amelyek tagjai közt politikusok, állampolgárok, szakmai szervezetek és civil szervezetek képviselői is helyet kaptak. A Helyi Konzultációs Bizottság célja a helyi ügyek megvitatása és a megfelelő lépésekről szóló döntések meghozatala volt.
- ☛ Regionális Támogató Egység létrehozása a Helyi Konzultációs Bizottságok szakértői támogatása és szaktanácsokkal történő ellátása érdekében.
- ☛ A projekt félidejében nyílt workshop megrendezése minden résztvevő régióban, a projekttel kapcsolatos információk és

tapasztalatok átadása és azoknak a helyi érintettekkel és általában a lakossággal történő megbeszélése céljából; illetve azért, hogy az érintettek és a projekt csapatának tagjai megvitathassák azokat a többi részt vevő régióval.

- ☛ Projektzáró nemzetközi konferencia szervezése, ahol a projekt során megvalósult "legjobb gyakorlatok" bemutatására került sor.
- ☛ A legjobb tapasztalatokból "Gyakorlati Útmutató" megjelentetése nyomtatott és elektronikus formában.

A projekt végrehajtására 2000 júliusa és 2002 decembere között került sor.

1.2 Módszertan

A projekt fő célkitűzése a fenntartható fejlődés megvalósítása volt az idegenforgalom és a környezetvédelem összehangolása által. Az EDEN által alkalmazott módszertan legfontosabb célja az volt, hogy keretet biztosítson az idegenforgalom fejlesztése és a környezetvédelem közti konfliktus meghatározására és megoldására a négy kísérleti régióban, a közösség részvételével. Konkrétabban fogalmazva, a célkitűzések az alábbiak voltak:

- ☛ Több olyan elképzelés és technika meghatározása, amelyek segíthetik a különböző érdekcsoportok közötti párbeszédet és javíthatják a tárgyalási folyamatot.
- ☛ A közösségi részvétel alkalmazása a közvetítő párbeszédben, a konfliktusban érintett összes fél bevonásával.

Az első workshop nemzetközi szakértők részvételével, amelyet 2001. március 10-én Győrben tartottak, hogy megvitassák a projekt módszertanát a nemzetközi szakértőkkel.

2

- ☛ A konfliktus megoldásával kapcsolatos minél több különböző forgatókönyv kidolgozása, megvitatása és értékelése. Módszertanilag a projekt három elkülönülő szakaszra oszlott: a feltáró, a megerősítő és a tárgyalási szakaszra. Mindegyik szakasz számos tevékenységből állt, voltak olyanok is, amelyek a projekt egészét végigkísérték.

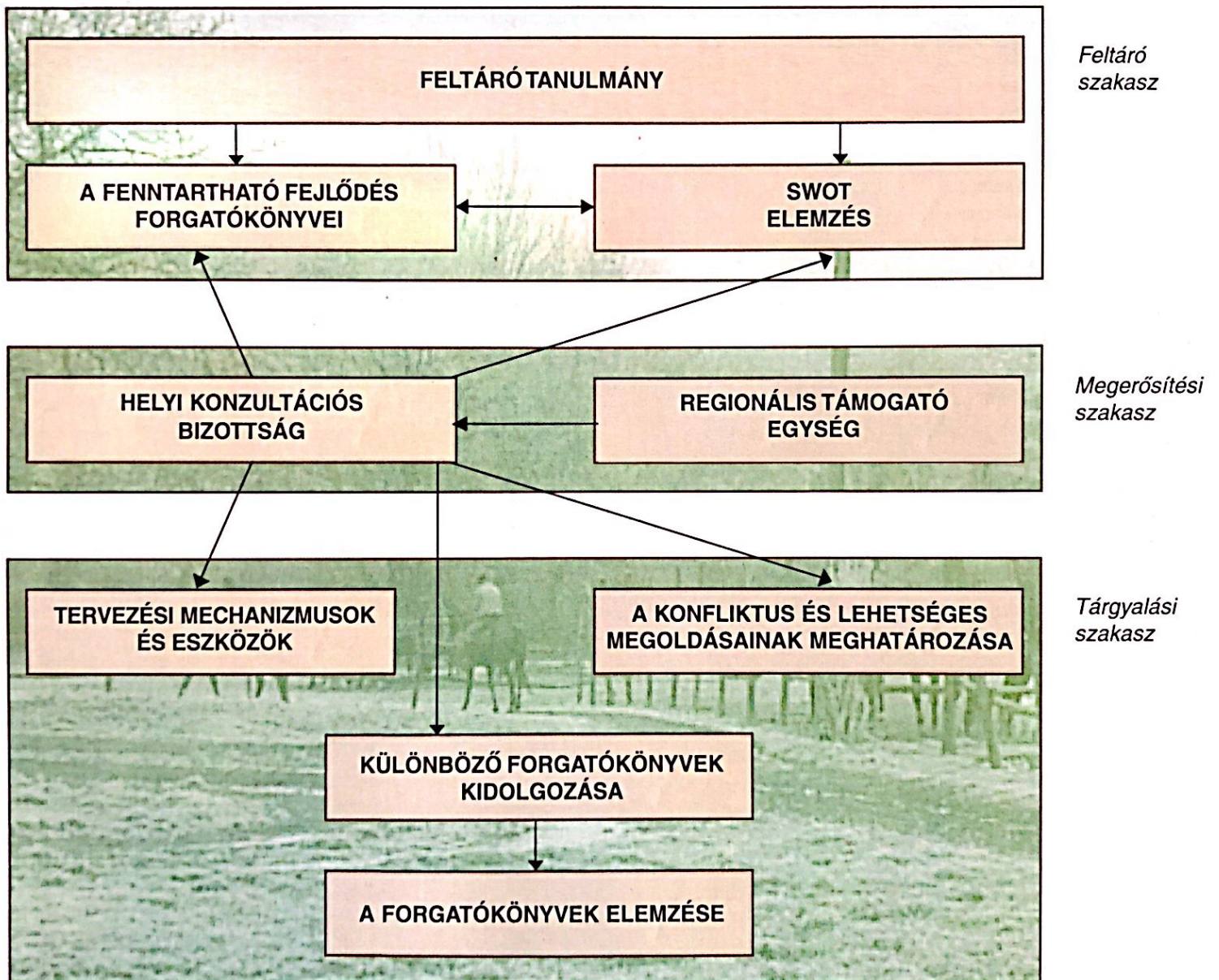
A feltáró szakasz minden régióban egy feltáró tanulmány és egy SWOT elemzés elkészítéséből állt. Az idegenforgalomban érdekelt vállalkozások meginterjúvolására is sor került a négy résztvevő régió közül háromban. Az eredmények alapján fogalmazódtak meg a fenntartható fejlődés célkitűzései és alakult ki a közösség jövőképe. Ebben a szakaszban a részvételi folyamat formalizálására is sor került, a Helyi Konzultációs Bizottságok létrehozásával.

A második szakasz célja a Helyi Konzultációs Bizottságok megerősítése volt. Megalakulásuk után a Helyi Konzultációs Bizottságok munkaprogramot dolgoztak ki és döntöttek azok megvalósításának módjairól. A Helyi Konzultációs Bizottság munkáját segítette a Regionális Támogató Egység szakembergárdája, akik a szakmai ismereteket és segítségnyújtást biztosították. A harmadik szakaszban a Regionális Támogató Egység és a Helyi Konzultációs Bizottság meghatározta a megoldandó konfliktust, annak megjelenési formáját, megfelelő tervezési eszközöket dolgozott ki a konfliktus kezelésére és megkezdte a megbeszéléseket. Ennek a szakasznak a fő célkitűzése a jövőbeni fejlődés különböző forgatókönyveinek kidolgozása volt, valamint azok értékelése egy sor gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi mutatószám alapján.

A forgatókönyv-készítés fontos mechanizmus volt, mert elősegítette a közösségi részvétellel történő döntéshozatalt. Az érintettek számára lehetőséget biztosítottak érdekeik megfogalmazására és az idegenforgalom fejlesztésével, illetve a környezetvédelemmel kapcsolatos véleményük kifejtésére. Az emberek véleményét meghallgatták és pontosabb képet alakítottak ki a terület jövőjéről. A különböző forgatókönyvek értékelésekor az alapvető szempont a fenntartható fejlődés megvalósítása volt. A forgatókönyvek megvitatása során az eltérő érdekekkel rendelkező érintettek tárgyaltak egymással és ideális esetben megegyezésre jutottak a terület jövőjével kapcsolatban. Döntéseik beépíthetőek a helyi és a regionális tervekbe.

A KONFLIKTUSKEZELÉS MÓDSZERTANI KERETÉNEK VÁZLATA

A módszertan részletesebb bemutatása elolvasható az EDEN "Gyakorlati útmutató" CD-Rom "könyvtár" részében.

1.3 Miről szól a Gyakorlati Útmutató?

Az Útmutató az EDEN projekt szellemi örökségét hordozza, célja a projekt végrehajtása során szerzett tapasztalatok széles körű ismertetése. Az EDEN projekt tapasztalataira építve olyan gondolatokat fogalmaz meg, amelyek segíthetik az európai vidéki területek gazdaságának fejlődését. Fő területe az idegenforgalom fejlesztése és a tervezési rendszer szerepe a turizmus és a környezetvédelem közötti érdekütközés feloldásában. Az Útmutató igyekszik széles körben ismertté tenni a nemzetközi projekt megvalósítása során kidolgozott innovatív módszertant. A négy esettanulmány az alábbi sorrendben olvasható az Útmutatóban:
Svédország, Görögország, Magyarország és Románia.

1. Térkép - A hét kísérleti terület a négy résztvevő régióban

